

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Мокляка Володимира Миколайовича на дисертацію
Сокіл Людмили Михайлівни

**«Розвиток народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної
освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)»**,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Повернення суспільства до традиційних пісенних цінностей, посилення мистецького чинника в освіті, інтерес до народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти, питання взаємодії національних напрацювань і європейських стандартів заслуговують на увагу науковців у сучасних умовах розвитку освіти в Україні. У контексті сказаного та зважаючи на обґрунтовані педагогічні суперечності дослідження Сокіл Людмили Михайлівни «Розвиток народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)» заслуговує на особливу увагу.

Дисертаційна робота актуальна й у зв'язку з тим, що Закон України «Про позашкільну освіту» (2000 р.) передбачає, що в позашкільному навчальному закладі «...вихованці – особи, які відвідують гуртки, клуби, творчі об'єднання, секції закладу позашкільної освіти за інтересами, здібностями та нахилами, отримують допрофесійну підготовку», підлітки знайомляться з кращими зразками українського танцю та його сценографії, забезпечує оновлення методологічних засад позашкільної освіти, інваріантність дофахової підготовки. Дослідження багатства форм і засобів організації освітнього процесу в позашкільному навчальному закладі, його теоретичного й практичного потенціалу, специфіки мистецько-педагогічної підготовки дітей і підлітків сприятиме вдосконаленню професійної орієнтації молодого людини та її зорієнтованості на європейський освітній простір.

Дисертація має логічну структуру, авторка переконливо визначає об'єкт дослідження (народна хореографічна сценографія в закладах позашкільної освіти України) і його предмет – зміст, методи та організаційні форми розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України

(кінець ХХ – початок ХХІ ст.). У вступі визначено низку завдань, що дають можливість обґрунтувати теоретико-практичні засади розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)».

Здобувачкою здійснено історіографічний огляд наукової літератури з проблеми розвитку народної сценографії в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) за предметно-географічним принципом. Зважаючи на те, що предметом вивчення є проблема розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України, було доцільно здійснено термінологічний аналіз основних категорій та понять, важливих для дослідження. До категорій, як найзагальніших понять у контексті обраної теми, було включено: заклад позашкільної освіти, сценографія, народна хореографічна сценографія, кінетографія, лабонатація, хореографія, хореографічна компетентність, хореографічна освіта, хореографічна освіта в народному хореографічному колективі, хореографічне виховання тощо.

Завдяки застосуванню наукових підходів (антропосоціального, андрагогічного, особистісно-діяльнісного, ідеографічного, генералізуючого) у дослідженні доведено, що на рубежі ХХ – ХХІ століть у мистецькій педагогіці освітній процес був спрямованим як на соціум (просвітницько-громадська діяльність діячів української науки і культури), так і особистість (забезпечення можливостей індивідуально-особистісного розвитку).

На високому аналітичному рівні здобувачкою обґрунтовано наукову новизну дослідження, виділено спільне, відмінне й особливе в роботі різних видів аматорських колективів із народної сценографії: спільне – добровільна участь у колективі; проводиться загальне хореографічне виховання (фізичне виховання тіла, музично-ритмічне виховання); спрямованість занять до рекреаційно-гедоністичності (поновлення сил, витрачених у результаті шкільного навчання, підвищення емоційного тону). Відмінність полягає у різних видах танцювальних аматорських колективів, обсязі сформованості хореографічних умінь та навичок, отриманих у закладах позашкільної освіти,

учасників колективу (професійний рівень виконання); наявності та кількості навчальних занять з основних видів хореографії та допоміжних; творчої діяльності в суспільному житті міста, країни та за її межами; створені репертуару колективу, а також у різних педагогічних моделях учителів-хореографів системи закладів позашкільної освіти. Особливе полягає у створенні власного обличчя колективу, його призначення та розуміння учасниками того, як поводитися у просторі сцени, де ведучим є танець, а потім вже декорації та інше смислове заповнення сцени (с. 166–167 дисертації).

На наш погляд, доцільним є визначення хронологічних меж дослідження, які пов'язані з добою Незалежності України. *Верхня межа* – 2023 рік – визнання української хореографічної творчості на європейських і світових теренах, результати поступових змін, що були внесені до Закону України «Про позашкільну освіту» (2000 р.). Визначені хронологічні межі дають змогу простежити поступову динаміку розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України та виявити позитивні тенденції розвитку хореографічної освіти загалом.

До суттєвих теоретичних здобутків дослідження, які стали свідченням значної аналітичної роботи дисертантки, слід віднести:

– обґрунтування основоположних принципів, традиційних і специфічних методів діяльності педагогів-хореографів в закладах позашкільної освіти, що сприяли реалізації народної хореографічної сценографії;

– аналіз генези постановок українських танців у добу Незалежності України на прикладі педагогічної діяльності авторки дослідження.

Здобувачкою сумлінно проаналізовані документи й матеріали (першоджерела) Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (ф. 110, 359), Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ф. 166), Інтернет-архів старих газет «Вечірній Київ», «Полтавщина», «Новини Полтави», «Записки наукового товариства імені Шевченка», «Діло», Архів української періодики онлайн «Libragia», Науково-

практичний журнал «Архіви України», «Літературна газета». Всього 21 першоджерело.

Поряд із цим, дисертанткою впродовж генези розвитку народної хореографічної сценографії показана амплітуда коливань її значущості як для закладів позашкільної освіти, так і для суспільства загалом: незважаючи на те, що хореографічна освіта в означений період пройшла непростий шлях, позбавляючись від радянського «нальоту» та спрямовуючи свої дії в русло традиційного і неповторного, багато закладів було закрито, а фінансові витрати батьків зростали.

Таким чином, детальна і змістовна інтерпретація теоретичних положень, оптимальне розв'язання поставлених завдань дозволили Л. М. Сокіл зробити власний внесок у розвиток історико-педагогічної науки.

Особливо цінним для практики, на нашу думку, є те, що теоретичні результати й висновки дослідження складають зміст авторських навчально-методичних посібників – «Теорія і методика викладання народно-сценічного танцю» та «Теорія і методика роботи з хореографічним колективом», також методичного супроводу освітніх компонентів (авторські навчальні програми, силабуси, методичні рекомендації). Результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний освітній процес ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (№ 1/133 від 31.03.2024 р.), Полтавської академії неперервної освіти імені М. В. Остроградського (довідка № 60 від 30.05.2023 р.), Павлоградської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 9 (довідка № 60-2 від 23.03.2024 р.), Полтавського мистецького ліцею імені Софії Русової Полтавської обласної ради (довідка № 155 від 25.04.2024 р.), Комунального закладу «Полтавський палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради» (довідка № 01-69/94 від 08.04.2024 р.), Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв імені Раїси Кириченко» (довідка № 117/1 від 29.04.2024 р.) (с. 23 дисертації).

Отримані Л. М. Сокіл результати є достовірними й переконливими. Поставлена мета дослідження досягнута, визначені завдання виконані. Робота

також характеризується обґрунтованістю наукових висновків. Результати дисертації відображено в 13 публікаціях, із них 6 – у фахових вітчизняних виданнях.

Зміст автореферату повною мірою відображає основні положення дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи дисертацію, відзначаючи її своєчасність і доцільність, варто висловити й певні побажання та зауваження, які мають, безперечно, полемічний характер:

1. У вступі автореферату дисертації здобувачка просто перераховує дослідників, які займалися проблемою народної хореографічної сценографії, а в дисертації нею виділено вісім наукових площин за предметно-географічним принципом (с. 24 дисертації). Чому така розбіжність? На нашу думку, доцільно уніфікувати ці положення дисертації та автореферату.

2. На нашу думку, розкриваючи дидактичні основи змісту і засобів народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), варто було б вказати на типи занять, оскільки саме заняття поєднують педагогічно-постановочну і виконавсько-учнівську діяльність, суб'єкт-суб'єктні відносини в реалізації педагога-хореографа та учня закладу позашкільної освіти.

3. У дослідженні варто було б показати два шляхи становлення розвитку народної хореографічної сценографії у закладах позашкільної освіти – вітчизняний і європейський. У зв'язку з цим не зовсім зрозуміло, яким чином уплинула європейська традиція на оновлення змісту освіти в закладах позашкільної освіти України і за яких обставин дитячі хореографічні колективи отримали визнання на перших міжнародних конкурсах.

4. Дисертантка розглядає обраний період (період доби Незалежності України) як цілісну генезу в розвитку українського танцю і народної хореографічної сценографії. Зважаючи на те, що змін і поправок до Закону України «Про позашкільну освіту» (2000 р.) було дуже багато, можливо, варто було б цей період розділити на етапи.

Незважаючи на перераховані побажання й рекомендації, дисертація Л. М. Сокіл «Розвиток народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)» дає підставу зробити висновок, що робота має характер самостійного завершеного дослідження і відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11–13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 656 від 19 серпня 2015 р., № 1159 від 30 грудня 2015 р., № 567 від 27 липня 2016 р., № 943 від 20 листопада 2019 р., № 607 від 15 липня 2020 р.), а її авторка Сокіл Людмила Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

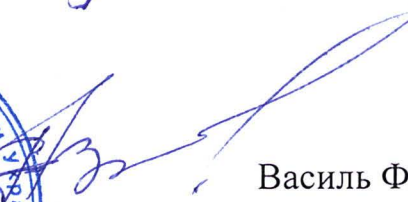
Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної педагогіки
та андрагогіки Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

Володимир МОКЛЯК

Підпис Володимира Мокляка завідувача
Проректор з наукової роботи

Василь ФАЗАН